

Kulturális-közéleti havilap, harminckilencedik évfolyam

2012 november Ról-ról

P. Szűcs Julianna: A G-pont (Mi a magyar? Múcsarnok, 2012. augusztus 2. – október 14. Kurátor Gulyás Gábor.)

Főleg a múcsarnoki kiállítás szépművészeti teljesítményét boncolni. Mióta keresztmetszettelátványokról írok, abban W mennyiség megjegyezhető és jó, X mennyiség megjegyezhető és vacak, Y mennyiség felejthető és jó, Z mennyiség felejthető és vacak. A mátrix arányairól a merítés gondossága, a kurátor karizmája és a szemlélő – kár tagadni – hangulata gondoskodik.

Essünk túl a nehezén, ítéletalkotás következik. *Dezső Tamás* printsorozatot mutatott be. Téglákat, elhagyott gyártelepeket, éjjeliőrt és mangalicát. Frontálisan tartott kamerája elérte, amit svájci csendéletfestők csináltak a 18. században: manipuláltan lefényképezett nyomora oly higgadt és valószerű, aprólékos és jellemző látványt preparált elénk, „mintha élne”. A széria emlékezetünkben meg fog maradni.

Jovián György vörös iszapot és rozsdatemetőt sejtető méretes festményei a katasztrófaélmény artisztikus átíratái. Mesterük már rég elhagyta sejtelmes izzású kárpáti absztrakcióját, inkább *Csernus Tibor* cuppanós enyészeti képeiből merít ihletet. Raktározási problémákat fognak okozni, láb alatt lesznek mindig, noha sorsuk valószínűleg csak lábjegyzetekben lesz követhető.

Mátrai Erik Turulja alig észrevehető videokamerából készített objekt, cselesen világítva, alig fölismerhető körvonallal. Aktualitása erős, humora finom, de háromszor kell ránézni, hogy egyszer bevésődjék a hálátlan memóriába.

Fehér László tondóba komponált beműszerezett önarcképe egy alászálló pályakép szomorú dokumentuma. Mentsége, hogy kevésbé különbözik a szerző sorozatgyártott társaitól. De hát addig kell ütni az igényt, ameddig meleg: a kereslet nagy, a kritikusai fogyasztóvédelem egyelőre pusztába kiáltott szó.

A kiállított körülbelül százhusz mű szálára szedve (katalógus a finisszázig hiányzott, az adatok saját jegyzetelés eredménye) valahogy ilyenformán interpretálható. Az efféle *érdemi* közelítésnek viszont a vállalkozás koncepciója mereven ellenáll. Itt éppen úgy nem lenne illendő az egyes produkciók minőségét firtatni, mint ahogy egy-egy mozaikkocka színének vizsgálata hanyagolható annak, aki a kompozíció egészének megfejtésében érdekelt. Az egész pedig nem más, mint az Orbán-rezsim összetartó ideológiája, a megmagyarázhatatlan dolgok megmagyarázására való nagy eszme, a figyelem elterelésének bravúros és sok száz éve bevált technikája, az állami, történelmi és faji kategóriák által földhöz szögezett, valamint misztikus, szentimentális és agresszív irányú vektorok által meghatározott titokzatos hely: a szerencsétlenek „hazaszeretete”. (Így, idézőjelben, ahogy a *Karinthy-esszé* címe is jelzi: *Hazám*

és „hazám”.) Egy rendszer fixációs G-pontja.

Gulyás Gábor, a *Mi a magyar?* monstre tárlat szervezője már debreceni működése során is (lásd pl. *Messiások* című egykori válogatását) előszeretettel vonzódott a „meta-képzőművészeti” produkciókhoz. Jó okkal. Éles szemmel fölismerte, hogy a Műcsarnok előző húsz évének igazgatói (Keserű Katalin, Beke László, Fabényi Júlia, Petrányi Zsolt) kudarcot kudarcra halmoztak, amikor a vizualitás autonóm erejében bízva a nemzetközi trendek és a „világ-képzőművészet” kurrens áramlatainak importálásával kecsegtették látogatóikat. Két dolgot biztosan elértek. A hazai mesterek dühöngtek mellőzöttségük miatt. A hazai közönség távollétével tüntetett fölkészületlensége okán. Aki a kongó kiállítási termeket és a személyére szabott minisztériumi följelentéseket szeretné elkerülni, az 1) szervezzen fotómustrát, 2) hozza helyzetbe a szakma érdekvédő tömörüléseit, 3) egy ikonográfiai – értsd: tematikai – gyűjtemény keretében hozza izgalomba közönségét. Ez utóbbi most megtörtént. Ezen alkalomból emlékeztetnék a „Vadászat a képzőművészetben”, az „Akt a festészetben”, „A munkás mint jövőnk záloga” című nagyszerű kezdeményezésekre. Mindig bejön, mint a reklámszöveg szerint a Kinder tejszelet.

Pedig a *Mi a magyar?* ábrázolhatatlan, kivitelezhetetlen és megválaszolatlan kurátori koncepció. Mellette szól persze, hogy efféle kérdést föltekert anno 1939-ben, amikor Szekfű Gyula szerkesztésében és a Magyar Szemle Társaság kiadványában próbálta körüljárni a totális frusztrációból fakadó lehetetlen és költői kérdést. Sőt éppen e kötet lapjain Gerevich Tibor A magyar művészet szelleme című írásában próbált nemzetkarakterológiai szempontokat is érvényesíteni az irredenta-sovinisza-etnicista közhangulat elvárásainak megfelelően.

A közhangulat ugyanis csodára képes. A G-pont izgatásához elég egy kacér hívószó, egy ledér jelző, egy halovány célzás, és a rendszer izgalomba jön. Egy fedél alá terel hagymázos csodaszarvas mitológiát (*Jankovics Marcell*) és bűnben fogant nyerőgépet (*Uglár Csaba*), a demokrácia porladó szimbólumát (*Borsos Lőrinc*) és az adókerülő zugárust fölillantó víziót (*Gyenis Tibor*), az Attila-vezér iránti fanyar nosztalgiát (*Kovách Gergő – Kotormán Norbert*) és a Horthy Miklóstól Kiszél Tündéig terjedő ordenáré celeblistát (*dr. Máriás György*), a kifakult trikolórt (*Gerber Pál*) és a verejtékcseppeket izzadó, Fidesz-narancsszínű monokrómot (*Erdélyi Gábor*), az elszenesedett paprikafüzért mint hungarikumot (*Király András*) és csonkaország sziluettjét mint minden sorscsapás alfáját és ómegáját (*Szombathy Bálint*).

Mondhatni szart, szappant, szalmiákszeszt, ha a fél tucat tematikai alegység alá sorolt (Legendák, Örökség, Előítéletek, Szerepek, Ellentétek, Identitások) kazalban mindazonáltal nem lehetne fölfedezni az összehangzó értelmet. „A nemzeti hovatartozás akkor probléma, ha a körülmények abnormálisakká válnak” – írta remek esszéjében az az Ungváry Rudolf, aki saját bevallása szerint már ifjúkorában is a „legszívesebben földhöz vágta volna” Babitsostul, Kodályostul a Szekfű-féle kötetet (*Mi a magyar most*, 2011, Kalligram). És ha az abnormalitás válik normálissá, az is természetes, hogy a kurátor a művészet önérvényű fölmutatása helyett egy megkerült mainstream illusztrációját kergeti árkon-bokron át.

A nép tódult, mert hát érteni vélte az érthetlent. Kevéssé irigylem ezért Gulyás Gábort, mert nem csak az ész, a (relatív) tömegfigyelem is bajjal jár. Ahogy olvastam az Élet és Irodalomnak szánt igazoló jelentését (okt. 15.), abból kiderült, hogy kétfrontos harcként élte meg kasszasikerként elkönnyelhető produkcióját. „Mégsem vagyok ezzel a helyzettel elégedett. Mert a kiállítás képtelenségei – örökölt és új elfogultságokkal terhes reakciói – éppenséggel azt is példázzák, hogy a dialógus milyen könnyen megbicsaklik. Hiába a közönség lelkesedése, nyitottsága, ha az önmagáért felelősnek gondoló értelmiség meghatározó része a szekértáborlogika éltetésében, fenntartásában véli felfedezni saját magasabb rendű feladatát.”

Lefordítanám a helyzetet. A „szekértábor” egyik része, például a Hitel című folyóiratban Nagy András (ő partvonalról bekiabáló tervezőgrafikus, nem azonos a lapunkban is közölt esszéistával) oly módon minősíti a „dialógusra szánt” művek stiláris fogásait, azaz a performansztól a hiperrealizmusig, a minimal-arttól a neo-popig, a video-arttól a lettrizmusig terjedő skálát, melyhez hasonló szókészletet utoljára a hatvanas évek elejének szocreál utóvédharcot folytató hivatalos kritikusai is csak módjával engedtek meg maguknak. „Üres”. „Gagy”. „Disznóság”. „Rosszul alkalmazott divatfogás” stb. – ilyeneket ír. A „szekértábor” másik része, például a Magyar Narancs című hetilapban Kürti Emese és Tamás Gáspár Miklós állami-kormányzati-kincstári posztmodernizmus diadalaként értékeli a teljesítményt, ahol a legszebb múcsarnoki hagyományoknak megfelelően az „állam kérdez, művész válaszol”. (A szemleíró hozzájuk áll közelebb, de most ez nem lényeges.)

Gulyás pedig – mint fogalmazta volt – középen áll, mint egy belga. Amely belga, tudvalévő, csak a viccben létezik, mert flamandok és vallonok *egyenlő erejű és egyenlő igazságú* küzdelmében a sors számára ezt az előnytelen, ámbár erkölcsileg kikezdehetetlen helyet jelölte ki. De vajon tényleg középen áll? Lehet-e középre pozicionálni egy fundamentalista, ultrakonzervatív és silány, továbbá egy innovatív, világszerű és friss teljesítmény közé a kurátori vezényletet? Még egyszerűbben: lehet-e antidemokratikus és demokratikus mondanivaló között *középen maradni, egyensúlyozni hivatalos és szabad, alázatos és öntörvényű, rossz és jó művészet között?*

Gulyás panaszáradatából az fejthető ki, hogy lehetni éppen lehet, bár nem érdemes: a tornamutatványt leginkább gáncs és megvetés éri. Szeretném megnyugtanni a kurátort, nem áll középen. A Múcsarnok felhozatala lényegesen jobb, mint ami az úgynevezett „jobb” és „bal” mértani felezőjéből következne. A kompenzáció kedvéért itt nincsen sem Mária Országának csipkésen hipokrita bája, sem a rózsadombi fajvédők hagyományörző furorja, de még a Kerényi-féle „alkotmányba illesztett” giccsparádé is hiányzik. Gulyás a tőle telhető módon szalonképes, a kánonhoz igazodik. Tetszik, nem tetszik, akarja, nem akarja, de – nagyon kevés kivétellel – a liberális művészeteszmény paraméterei között működteti a menaszériát. A múcsarnoki „jó” és „vacak”, a „megjegyezhető” és „felejthető” a határon belül van, és formájában az egyik oldal felé erősen húz. Csak az a G-pont, azt tudnám feledni! Persze ha erről az erotikus többletről lemondott volna, alighanem a kiállítás finanszírozhatatlan lenne. Talán és sajnos: kevesebben is látogatnák.

Mi a magyar? Múcsarnok, 2012. augusztus 2. – október 14. Kurátor **Gulyás Gábor**.

Tetszik

3 ember kedveli, Legyél te az első az ismerőseid közül!

Kapcsolódó írások:

1. **P. Szűcs Julianna: Árkádiából Utópiába (A művésztől az életig – Magyarok a Bauhausban. Pécs, Janus Pannonius Múzeum, 2010. augusztus 15. – október 24. A kiállítást rendezte Várkonyi György.)** (Peripatetikus közelítés) Az előzmények a Mozgóban is olvashatók (lásd 2008/4)...
2. **Mélyi József: Az arc mint léggömb (Tükör által homályosan. Arcok tegnap és ma. Kiállítás az Ernst Múzeumban, 2013. április 7-ig. Kurátor Gulyás Gábor.)** Nincs is ennél természetesebb kiállítás. Az emberi arc mint téma,...

3. **P. Szűcs Julianna: A kínai katalógus (Magyar művészet. Peking, Kínai Szépművészeti Múzeum, 2011. június 14.–július 4. Kurátor Tóth Norbert, kiállításigazgató Fan Di'an. A katalógus kiadója a Forrás Galéria, szerkesztette Sárba Katalin.)** Az előzményekről. 2011. június 14. és július 4. között Pekingben,...
4. **P. Szűcs Julianna: Szép, mint egy gép (Centrale Montemartini – Musei Capitolini. Az ipari műemlék rekonstrukcióját az ACEA végezte 1989-ben, a múzeum 1997-től látogatható. A kiállítás rendezője Francesco Stefanori. Továbbá: Caravaggio, Scuderie del Quirinale, február 20. – június 13., kurátor Claudio Strinati; De Chirico: La natura secondo, Palazzo delle Esposizioni április 9. – július 1., kurátor Achille Bonito Oliva; Edward Hopper, Fondazione Roma, február 16. – június 13., kurátor Carter E. Foster.)** Témát kerestem Rómában. Caravaggio a Scuderieben? Talán. Sikkes dolog írni...
5. **Mélyi József: Alibi és kerülőút (Hősök, királyok, szentek – a magyar történelem képei és emlékei. Magyar Nemzeti Galéria, 2012. január 3-tól augusztus 26-ig.)** Mindenki alibizik. Úgy tesz, mintha. A politikus úgy tesz, mintha...

Cimkék: P. Szűcs Julianna